

3. Кравцова Т.М. Правові форми державного регулювання у сфері підприємницької діяльності. *Актуальні проблеми держави і права*. 2003. Вип. 19. С. 87–89.
4. Капітонова Н.В. Муніципальна поліція в структурі органів публічної влади: теоретико-правове дослідження : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2017. 236 с.
5. Резнік О.М. Адміністративно-правові засади діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Суми, 2019. 509 с.
6. Салманова О.Ю. Правові акти в управлінській діяльності Національної поліції України: монографія. Харків : Вид-во Панов, 2016. 460 с.
7. Загальна теорія держави і права: підручник / за ред. М.В. Цвіка, О.В. Петришина. Харків : Вид-во «Право», 2009. 584 с.
8. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні : підручник для студ. вищих навч. закл. / за ред. С.Г. Серьогіної. Харків : Вид-во «Право», 2005. 256 с.
9. Тимофєєва Л.Р. Правові форми діяльності глави держави. *Правове регулювання економіки*. 2009. № 9. С. 117–127.
10. Бистрик Г.М. Контрольно-наглядова діяльність як форма правової діяльності органів державної влади. *Держава і право*. 2009. Вип. 46. С. 115–123.
11. Мельничук С.М. Контрольно-наглядова форма правозастосовної діяльності: особливості теоретичного розуміння. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2016. № 7. С. 62–68.
12. Бистрик Г.М. Правоохоронна діяльність у контексті вдосконалення правових форм діяльності держави. *Юридична Україна*. 2010. № 2. С. 20–27.

УДК 342.951:347.77

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2019.4-2.16>

КОРОТУН О.М.

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНЕ ПІРАТСТВО: ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПОРУШЕНЬ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Розвиток технічного прогресу, постійні пошуки наукової думки призводять не тільки до нових досягнень, але й до нових видів порушень особистих немайнових та майнових прав суб'єктів права інтелектуальної власності. В умовах сьогодення одним із таких видів правопорушень є інтелектуальне піратство, що здійснюється в мережі Інтернет.

Відсутність проблемності в доступі значної кількості користувачів до всесвітньої мережі Інтернет спонукає несвідомих громадян до різноманітних порушень прав правласників об'єктів інтелектуальної власності. Сьогодні від порушення в мережі Інтернет несуть збитки не тільки правласники об'єктів інтелектуальної власності, але й суспільство в цілому. Ця проблема підриває авторитет нашої країни на міжнародній арені, становить загрозу національній безпеці в цілому.

У мережі Інтернет можуть здійснюватися різноманітні правопорушення щодо значної кількості об'єктів права інтелектуальної власності. У першу чергу це стосується об'єктів авторського права і суміжних прав, засобів індивідуалізації учасників господарського обороту (торговельних марок, фірмових найменувань, географічних зазначень) та інших об'єктів інтелектуальної творчої діяльності. Однак особливої актуальності набуває проблема захисту прав інтелектуальної власності щодо об'єктів авторських прав, порушення яких здійснюється в мережі Інтернет у формі піратства.

Суспільні відносини у сфері забезпечення захисту правласників об'єктів інтелектуальної власності є надзвичайно складними і рухливими. Одним із основних

феноменів цих відносин є різноманітність об'єктів правової охорони. Звертаючи свої погляди до забезпечення захисту прав інтелектуальної власності, відзначимо сучасну наявну проблему – порушення авторського права і суміжних прав, що здійснюється в мережі Інтернет.

Вказана проблема зумовлює необхідність комплексного теоретико-правового дослідження міжнародного та вітчизняного законодавства щодо захисту прав інтелектуальної власності в мережі Інтернет. У першу чергу необхідно здійснити правовий аналіз поняття «піратство», встановити коло суб'єктів публічного адміністрування, покликаних забезпечити захист правовласників об'єктів інтелектуальної власності в мережі Інтернет, визначити коло суб'єктів надання послуг та суб'єктів юридичної відповідальності за порушення законодавства в мережі Інтернет.

Ключові слова: публічна адміністрація, учасники, правовідносини, забезпечення.

The development of technological progress, the constant search for scientific thought, lead not only to new achievements, but also to new types of violations of personal property and property rights of subjects of intellectual property rights. Nowadays, one of these types of offenses is intellectual piracy, which is carried out on the Internet.

The lack of difficulty in accessing a large number of users to the World Wide Web has prompted unconscious citizens to engage in various infringements of the rights of intellectual property right holders. Today, not only intellectual property rights holders, but society as a whole, suffer from the Internet breach. This problem undermines the credibility of our country in the international arena and threatens national security as a whole.

A wide variety of IPR offenses can be committed on the Internet. First and foremost, this applies to copyright and related rights, the means of individualization of business participants (trademarks, business names, geographical indications) and other objects of intellectual creative activity. However, the issue of protection of intellectual property rights in respect of copyright infringement is allegedly pertinent, and is being pirated on the Internet.

Public relations in the area of protection of intellectual property right holders are extremely complex and mobile. One of the main phenomena of this relationship is the diversity of legal protection. Turning our views to ensuring the protection of intellectual property rights, we note the current existing problem – infringement of copyright and related rights, which is carried out on the Internet.

This problem causes the need for a comprehensive theoretical and legal study of international and domestic legislation on the protection of intellectual property rights on the Internet. First of all, it is necessary to carry out a legal analysis of the concept of «piracy», to establish a range of public administration entities designed to ensure the protection of intellectual property rights holders on the Internet, to determine the range of entities providing services and legal liability for violation of legislation in Internet.

Key words: public administration, participants, legal relations, security.

Вступ. Безперечним здобутком сучасного суспільства є швидкість, з якою особи можуть знаходити інформацію, користуватися та обмінюватися нею. Вільний статус всесвітньої глобальної мережі Інтернет створює комфортні умови для тих, хто користується її здобутками. Зростає кількість порушень прав інтелектуальної власності в мережі Інтернет, що змушує суспільство шукати адекватні шляхи запобігання таким правопорушенням. Правоволодільці зацікавлені в тому, щоб їхні права були під надійним захистом [1, с. 54]. Тому слід погодитися з думкою О. Світличного, що сфера охорони об'єктів права інтелектуальної власності за рівнем і діапазоном порушень є проблемним питанням для її власників і суспільства загалом, впливає на імідж нашої держави в очах міжнародної спільноти [2, с. 83].

Постановка завдання. Метою статті є здійснення правового аналізу порушень інтелектуальної власності в мережі Інтернет та визначення авторського поняття «піратство».

Окремим теоретико-правовим аспектам порушень інтелектуальної власності в мережі Інтернет та визначенню поняття «піратство» в науковій літературі приділяли увагу такі вчені, як О. Бондаренко, В. Гулкевич, І. Жилінкова, О. Мацкевич, М. Мельников, О. Ришкова, О. Світличний, О. Штефан та ін. Разом із тим питання інтелектуального піратства залишаються надзвичайно актуальними як для практики, так і для теорії, заслуговують на детальніше досліджен-

ня та потребують сучасного погляду на цю проблему з урахуванням усіх змін, які мають місце в суспільних реаліях сьогодення.

Результати дослідження. За даними Міжнародного альянсу з інтелектуальної власності, Україна є піратом № 1 в Європі. І на підставі цього торгове представництво США внесло Україну до списку «301». Це так званий список країн, в яких зафіксовано найбільше порушення авторських прав саме в мережі інтернет. Сюди увійшли такі країни, як Чілі, В'єтнам, Китай, Росія. Одна із причин, чому Україна є піратом № 1 в Європі, – це те, що українці вважають: заплативши за доступ до інтернету, вони оплатили і контент. За даними соціологічного дослідження, проведеного у 2018 році компанією Gemius, близько 60% українців не готові платити за легальний контент, і лише 14% готові це робити [3].

Захист прав авторського права і (або) суміжних прав в мережі Інтернет передбачений Законом України «Про авторське право і суміжне право». Пунктом б) частини першої ст. 50 Закону визначено, що порушення авторського права і (або) суміжних прав в мережі Інтернет може здійснюватися у формі піратства, під яким розуміється опублікування, відтворення, ввезення на митну територію України, вивезення з митної території України і розповсюдження контрафактних примірників творів (у тому числі комп'ютерних програм і баз даних), фонограм, відеограм і програм організації мовлення [4].

На підставі здійсненого аналізу норм Закону України «Про авторське право і суміжне право» О. Бондаренко та Є. Кондєєв приходять до висновку, що терміни «камкординг» та «кардшейрінг» розширили термін «піратство» [5, с. 177]. На думку М. Мельникова, дані поняття є синонімами, а піратство – це спосіб існування за рахунок інших осіб [6, с. 72]. Такої ж думки дотримується О. Кочина, яка зазначає, що Закон дає визначення терміна «піратство» через категорію «контрафактна продукція». Ці поняття є відображенням одного й того ж явища: контрафакція – це товар, який незаконно виготовляється, відтворюється і (або) розповсюджується, а піратство – це безпосередньо опублікування, відтворення, розповсюдження таких контрафактних примірників. Тобто незаконна дія – це піратство, а її предмет – контрафактна продукція [7, с. 20].

На відміну від М. Мельникова та О. Кочиної, О. Штефан приходить до висновку, що за своїм змістом піратська діяльність є більш широким поняттям, а контрафактна діяльність із виготовлення об'єктів авторського права є елементом піратства. Контрафактна діяльність – це протиправна дія, яка полягає також у відтворенні виданого твору, фонограми, аудіовізуального твору, комп'ютерної програми та інших об'єктів шляхом незаконного використання назви, фірмового найменування або знака законного виробника, власника ліцензії та ін. У цих випадках відбувається правопорушення, пов'язане з контрафактним використанням фірмового найменування, яке є об'єктом промислової власності, за що законодавством також передбачається відповідальність [8, с. 8].

Згідно з пунктом «б» частини першої ст. 50 Закону України «Про авторське право і суміжне право» піратство у сфері авторського права і (або) суміжних прав – це опублікування, відтворення, ввезення на митну територію України, вивезення з митної території України і розповсюдження контрафактних примірників творів (у тому числі комп'ютерних програм і баз даних), фонограм, відеограм, незаконне оприлюднення програм організації мовлення, камкординг, кардшейрінг, а також Інтернет-піратство, тобто вчинення будь-яких дій, які відповідно до цієї статті визнаються порушенням авторського права і (або) суміжних прав із використанням мережі Інтернет [4].

Недоліком вказаного підходу є те, що надане в пункті б) частини першої ст. 50 Закону України «Про авторське право і суміжне право» визначення не повною мірою розкриває такий вид правопорушення, як Інтернет-піратство, що має вагомий вплив на кваліфікацію вказаного виду правопорушень.

На думку В. Гулкевича, спроба законодавця визначити поняття «піратство» в межах Закону України «Про авторське право і суміжні права» виявилася невдалою, адже зазвичай під цим явищем у кримінально-правовій доктрині, міжнародних правових актах розуміють порушення майнових прав суб'єктів авторського права і суміжних прав, обіг контрафактних примірників творів, виконань, фонограм, відеограм і програм мовлення. У будь-якому випадку подібне законодавче визначення піратства у сфері авторського права і суміжних прав не має значення для кримінально-правової характеристики злочину, передбаченого ст. 176 КК України. Правильність цього твердження ґрунтується також і на судовій практиці, оскільки дії осіб, які незаконно відтворювали та розповсюджували об'єкти авторського права і суміжних прав, у жодному випадку не кваліфікувались як піратство [9, с. 115].

Як зауважує А. Штефан, законодавча дефініція Інтернет-піратства також викликає зауваження. Якщо вважати Інтернет-піратством кожне і будь-яке порушення, передбачене у ст. 50 За-

кону, вчинюване з використанням мережі Інтернет, це призводить до змішування різних понять, об'єднання їх в одну категорію та утворення колізій: оприлюднення чужого твору під іменем іншої особи у друкованому виданні визнаватиметься плагіатом, ці ж дії в мережі Інтернет – піратством; внесення змін до твору всупереч волі автора в реальному світі кваліфікуватиметься як порушення особистих немайнових авторських прав на недоторканність твору, ці ж дії в мережі Інтернет – як піратство [10, с.16].

Погоджуючись із наведеною думкою, слід зазначити, що основним безпосереднім об'єктом порушення Інтернет-піратства є авторське право, предметом порушення є відповідні об'єкти авторського права, переховані в пункті «б» ст. 50 Закону України «Про авторське право і суміжні права». Також слід врахувати, що ст. 50 вказаного Закону визначені способи порушення авторського і суміжних прав, а пункт «в» тієї ж статті визначає, що під плагіатом слід розуміти вчинення дій, які порушують майнові права суб'єктів авторського права та можуть бути визнані тільки судом. Варто звернути увагу, що застосування заходів юридичної відповідальності за плагіат можливе тільки щодо об'єктів авторського права, перерахованих у ст. 8 цього Закону [4]. При цьому суб'єктивна сторона порушення авторського права в мережі Інтернет може характеризуватися як прямим умислом, так і у формі необережного порушення.

Отже, Інтернет-піратство є однією з форм порушення особистих немайнових прав суб'єктів авторського права, що може проявлятися в діях, які можливі у формах: незаконного відтворення; незаконного тиражування та розповсюдження; незаконного оприлюднення і опублікування; незаконного використання засобів обходу технічних засобів захисту; незаконного розміщення електронної (цифрової) інформації, і полягає в незаконному привласненні будь-якого об'єкта авторського права чи (або) його частини особою, яка не є його автором, за порушення якого винна особа притягується до юридичної відповідальності.

Відповідальність є невід'ємною складовою частиною правового масиву правопорушень правовласників об'єктів інтелектуальної власності в мережі Інтернет, однак, як зазначає П. Лиска, в більшості випадків розміщення інформації на веб-сторінках здійснюється анонімно. Проблематичність встановлення суб'єкта порушення прав інтелектуальної власності є причинним наслідком відсутності легальної процедури фіксування особи, яка розміщує інформацію в мережевому просторі. У виниклій ситуації, коли встановити особу, що розмістила ту чи іншу інформацію в мережі Інтернет, неможливо, належним відповідачем за правом вважається власник веб-сайту, на якому розміщено відповідний інформаційний матеріал [11, с. 903].

Варто зазначити, що обриси правопорушень у сфері авторсько-правових відносин у мережі Інтернет значною мірою зміщуються. По-перше, суб'єкт правопорушення стає важкопомітним, особливо якщо він оперує з пересічного інтернет-кафе або іншого місця загального користування. По-друге, правопорушення у віртуальному світі тривалий час може залишатися непоміченим, оскільки відбувається воно в режимі «on-line», а ніякого моніторингу за правовим порядком у мережі Інтернет поки не ведеться. По-третє, твір, що не має спеціального захисту, з моменту розміщення його в мережі Інтернет стає легкодоступним для кожного, хто забажає його відтворити, скопіювати, використовувати в компіляції, змінити, нарешті, з метою нашкодити репутації автора. І цей процес стає незворотним у зв'язку з тим, що підробка встигла широко поширитися в мережі [12, с. 61].

На думку М. Мельника, законодавець повинен підвищити рівень покарань за порушення у вказаній сфері залежно від рівня суспільної небезпеки [13, с. 73].

А. Кирилюк також вважає, що важливим напрямом розвитку вітчизняного законодавства у сфері інтелектуальної власності, зокрема авторського права та практики його застосування, має бути посилення режиму правової охорони об'єктів авторського права, зокрема розроблення спеціального нормативно-правового акта, що регулював би питання авторського права в Інтернет-мережі, адже ефективність захисту авторського права залежить від наявності відповідного державного механізму попередження й припинення правопорушень, а також спрощення процедури доведення порушення у сфері авторського права та притягнення порушника до відповідальності [14, с. 120].

Погоджуючись із вказаними думками, О. Ришкова звертає увагу, що ні компенсаційний характер цивільно-правової відповідальності за порушення права інтелектуальної власності, ні адміністративна, ні кримінальна відповідальність у сучасних умовах не здатні забезпечити надійний та ефективний захист права інтелектуальної власності. Вихід із цього становища вбачається в істотному посиленні і цивільно-правової, і адміністративної, і кримінальної відповідальності. Законодавство багатьох зарубіжних країн пішли саме цим шляхом [15, с. 92].

Зокрема, Франція – перша країна, яка оголосила боротьбу з піратством в мережі Інтернет шляхом прийняття спеціально прийнятого у 2010 році Закону «Про три кроки». Завдяки цьому вла-

да отримала право на повне прослуховування трафіку, а також на сповіщення електронною поштою тих, хто активно викачує з мережі піратські програми та мультимедійний контент у файлообмінних мережах. Закон передбачив, що «пірати», які ігнорують попередження електронною поштою, втрачають доступ до мережі терміном на рік, крім того, в ряді випадків передбачений штраф до 300 тис євро або навіть тюремне ув'язнення. Закон також зобов'язав місцевих інтернет-провайдерів перехоплювати і передавати владі дані про людей, які займаються розповсюдженням піратських матеріалів. Щодо цих осіб у подальшому порушуються кримінальні справи [16].

У США діє Закон про авторське право в цифрову епоху (Digital Millennium Copyright Act – DMCA). Вказаний Закон містить детально прописані положення щодо завдань і відповідальності сервіс-провайдерів. У ньому детально виписані процедури, які застосовуються у випадку незаконного використання охоронюваних об'єктів [17, с. 80].

Висновки. Отже, проаналізувавши законодавче та наукові визначення поняття «піратство», під терміном «Інтернет-піратство» ми розуміємо порушення особистих немайнових прав суб'єктів авторського права, що може проявлятися в діях, які можливі у формах: незаконного відтворення; незаконного тиражування та розповсюдження; незаконного оприлюднення і опублікування; незаконного використання засобів обходу технічних засобів захисту; незаконного розміщення електронної (цифрової) інформації, і полягає в незаконному привласненні будь-якого об'єкта авторського права чи (або) його частини особою, яка не є його автором, за порушення якого винна особа притягується до юридичної відповідальності.

Основним безпосереднім об'єктом порушення Інтернет-піратства є авторське право, предметом порушення є відповідні об'єкти авторського права.

Суб'єктивна сторона порушення авторського права в мережі Інтернет може характеризуватися як прямим умислом, так формою необережного порушення.

Список використаних джерел:

1. Мацкевич О. Загальні підходи до визначення юридичної відповідальності провайдерів за порушення авторських і суміжних прав у мережі Інтернет. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2012. № 1. С. 54–62.

2. Світличний О.П. До питання державного контролю у сфері охорони об'єктів права інтелектуальної власності. *Матеріали міжнарод. наук. конф. присвячені 115 річчю НУБіП України «Біоресурси планети і біобезпека навколишнього середовища: проблеми і перспективи»*. Київ : НУБіП України, 2013. С. 82–85.

3. Піратський контент: чому це погано та як з ним борються в Європі ? URL : <https://hromadske.cz.ua/episodes/piratskyj-kontent-chomu-tse-pogano-ta-yak-z-nyum-boryutsya-v-eyevropi/>.

4. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 23.12.1993 р. № 3792-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 13. Ст. 64.

5. Бондаренко О., Кондєєв Є. Кримінально-правова характеристика камкордингу, кардшейрінгу та піратства як форм порушення авторського права та суміжних прав. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. №1. С. 177-179. URL : .

6. Мельников М. Піратство як злочин у галузі авторського права та суміжних прав: погляд на проблему. *Право України*. 2003. № 4. С. 72–75.

7. Кочина О. Поняття та види інтелектуального піратства. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 6. С. 19–22.

8. Штефан О. Дещо до питання про порушення у сфері авторського права. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2009. № 6. С. 3–13.

9. Гулкевич В.Д. Кримінально-правова охорона авторського права і суміжних прав : дис. ... канд. юрид. наук. Львів, 2008. 218 с.

10. Штефан А.С. Камкординг, кардшейрінг, піратство: законодавчі новели щодо видів порушень авторського права і суміжних прав. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2017. № 3. С. 12–17.

11. Лиска П.О. Захист прав інтелектуальної власності у всесвітній мережі. *Young Scientist*. 2017. № 11(51). С. 901–907.

12. Мельников М. Піратство як злочин у галузі авторського права і суміжних прав: погляд на проблему. *Право України*. 2003. № 4. С. 72–75.

13. Кирилюк А.В. Правопорушення авторського права у мережі Інтернет: поняття та види. URL : С.

14. Ришкова О.В. Відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності. *Ученые записки Таврического нац. ун-та им. В.И. Вернадского. Серия «Юридические науки»*. 2008. Т. 21(60). № 1. С. 89–98.

15. Ріппа П.С. Забезпечення авторських прав у мережі Інтернет. URL : <http://www.nbuv.gov.ua>.

16. Стрижов А.Е. К вопросу обеспечения защиты субъектов авторских прав на рынке контента в практике российского и международного права. *Юридическая наука*. 2011. № 3. С. 78–81.